ជីវិតរបស់សូក្រាត
SOCRATE

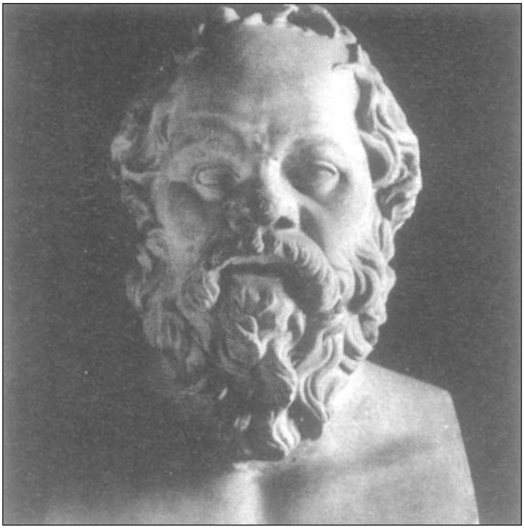

កើតនៅឆ្នាំទី៤ នៃអូឡាំពីយ៉ាដទី៧៧ ។ ស្លាប់នៅឆ្នាំទី១ នៃអូឡាំពីយ៉ាដទី៩៥ បន្ទាប់ពីបានរស់រានមានអាយុ៧០ឆ្នាំ ។

❑

សូក្រាត បើយោងតាមយោបល់របស់មនុស្សផងទាំងឡាយក្នុងបុរាណកាល គឺជាទស្សនវិទូម្នាក់ ប្រកបដោយបញ្ញាវាងវៃនិងភ្លឺស្វាង ព្រមទាំងមានជីវិតពោរពេញដោយសីលធម៌ជាងគេបំផុត នៅក្នុងយុគសម័យនៃពហុទេវា (ពហុទេវា ឬទេព្តច្រើន គឺសម័យព្រហ្មញ្ញសាសនានៃជនជាតិក្រិក... Paganisme : បារកាន, ប្រកាន់, ព្រះកាន់, ព្រះខ័ន្ធ) ។ គាត់ជាពលរដ្ឋនៃទីក្រុងអាតែ្មន, រស់នៅក្នុងសង្កាត់អាឡូប៉ែស ។ គាត់មានកំណើតនៅក្នុងឆ្នាំទី៤នៃអូឡាំពីយ៉ាដទី៧៧ មានឪពុកឈ្មោះ សូប្រូស៊ីន ដែលប្រកបមុខរបរជាជាងចម្លាក់លើថ្ម ហើយមានម្តាយឈ្មោះ ហ្វារ៉ាណែត ដែល

ប្រកបមុខរបរជាឆ្មប ។ គាត់បានសិក្សាទស្សនវិជ្ជា, ជាដំបូងនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់អាណាសាកូរ៉ាបន្ទាប់មកទៀតនៅក្រោមអ្នកប្រាជ្ញផ្នែកខាងវិទ្យាសាស្ត្រពិសោធន៍ម្នាក់ឈ្មោះ អារកេឡាអ៊ុស ។ ក៏ប៉ុន្តែដោយយល់ឃើញថា ការសិក្សាទៅលើសភាពអាថ៌កំបាំងនៃធម្មជាតិនេះ គ្មានបាននាំមកនូវផលប្រយោជន៍អ្វីសោះ ជាពិសេសគឺមិនបានណែនាំទស្សនវិទូទាំងឡាយ ឲ្យបានក្លាយទៅជាមនុស្សល្អប្រសើរជាងមុន គាត់ក៏បានចាប់ផ្តើមរៀនសូត្រអំពីអ្វីៗដែលទាក់ទងជាមួយទំនៀមទំលាប់ ឬរបៀបរស់នៅ... ហើយទៅតាមមាគ៌ាដូចខាងលើនេះ គាត់ក៏បានក្លាយទៅជាស្ថាបនិកជននៃទស្សនវិជ្ជាផ្នែកសិលធម៌មួយរូបក្នុងចំណោមពួកប្រជាជនក្រិក, យោងតាមសេចក្តីសង្កេតឃើញរបស់ស៊ីសេរ៉ុង (Cicéron) ក្នុងសៀវភៅទី៣នៃកម្រងសំនួរទូស្គូឡាន (Questions Tusculanes) ។

អ្នកនិពន្ធរ៉ូម៉ាំង (ស៊ីសេរ៉ុង ៖ អ្នកនយោបាយរ៉ូម៉ាំង ដែលបានស្រាវជ្រាវពីវប្បធម៌ក្រិក) ក៏បានបកស្រាយវែងឆ្ងាយ ហើយនិងជ្រៅជ្រះជាងនេះទៅទៀត នៅក្នុងសៀវភៅទី១របស់គាត់ ដែលគាត់បានធ្វើសេចក្តីអត្ថាធិប្បាយ តាមពាក្យឃ្លាដូចតទៅនេះ « ចំពោះខ្ញុំ, ក៏ដូចជាចំពោះយោបល់មនុស្សទូទៅផងដែរ, សូក្រាតគឺជាអ្នកប្រាជ្ញទី១ ដែលបានបង្វែរទស្សនវិជ្ជា ឲ្យឃ្លាតចេញពីក្របខ័ណ្ឌនៃការស្រាវជ្រាវអំពីទិដ្ឋភាពសម្ងាត់ដែលលាក់បង្កប់ក្នុងធម្មជាតិ... ដែលជាទំលាប់មុខនាទីកិច្ចការអចិន្ត្រៃយ៍របស់ទស្សនវិទូទាំងឡាយ ដែលបានរស់នៅមុនរូបគាត់ ។ គឺសូក្រាតនេះហើយដែលបានប្រទាញយកទស្សនវិជ្ជាមកពង្រីកធ្វើជាវិន័យសំរាប់អនុមតិទៅលើគ្រប់ នាទីនិងករណិយកិច្ចនៃជីវិតរស់នៅក្នុងសង្គមមនុស្ស ។ ក្នុងប្រការនេះគាត់បានធ្វើ ការពិចារណាស្រាវជ្រាវទៅលើអ្វីៗដែលជាគុណធម៌ ហើយនិងអំពើបាបឬទៅលើអំពើល្អ និងអំពើអាក្រក់តែប៉ុណ្ណោះ ដោយគាត់បានបញ្ជាក់អះអាងថា អ្វីៗដែលមាននៅលើមេឃនិងលើផ្កាយ វាទៅហួសឆ្ងាយពីសមត្ថភាពនិងបញ្ញាញាណរបស់យើងពន់ពេក, ហើយបើទោះបីយើងបានចូលទៅក្បែរចំណេះដឹងអស់ទាំងនេះក្តី ក៏វិជ្ជាទាំងនេះមិនបានជួយកែឆ្នៃអាកប្បកិរិយារបស់យើងឲ្យបានល្អប្រសើរផងដែរ » ។

ហេតុដូច្នេះ សូក្រាតក៏បានផ្តង់ធ្វើការរៀនសូត្រទៅលើបែបផែនទស្សនវិជ្ជា ដែលមានទំនាក់ទំនង តែទៅលើទំនៀមទំលាប់នៃការរស់នៅប៉ុណ្ណោះ... ដែលលាតសន្ធឹងទៅលើគ្រប់កាលសម័យ និងទៅលើរបៀបរស់នៅគ្រប់ប្រភេទ ។ ហើយការសិក្សាទស្សនវិជ្ជាតាមបែបខាងលើនេះ ត្រូវបានប្រជាជនក្រិកមានការស្រឡាញ់រាប់អានរឹតតែខ្លាំងនៅពេលជាមួយគ្នាផងដែរ ដែលអ្នកបានបង្កើតទ្រឹស្តីនេះ ក៏បានធ្វើជាគំរូ នូវចរិយាប្រកបដោយគុណធម៌របស់គាត់ចំពោះភ្នែកអ្នកដទៃ ដោយបានខំប្រឹ

ងប្រែងយ៉ាងទៀងទាត់ជាទីបំផុត បំពេញករណីកិច្ចរបស់ប្រជាពលរដ្ឋដ៏គាប់ប្រ-សើរ ទោះនៅក្នុងពេលសន្តិភាពក្តី ទោះនៅក្នុងពេលចំបាំងក្តី ។

នៅក្នុងចំណោមទស្សនវិទូទាំងអស់ ដែលធ្លាប់មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីល្បាញ បើយោងតាមការសង្កេតរបស់ លូស៊ីយាង នៅក្នុងសៀវភៅគំហើញរបស់គាត់ដែលមានឈ្មោះថា ៖ « ការសន្ទនារបស់ជនប៉ារ៉ាស៊ីយ » (Dialogue du Parasite), សូក្រាតជាមនុស្សតែម្នាក់គត់ ដែលធ្លាប់បានចូលធ្វើសឹកសង្គ្រាម ។ គាត់បានចូលធ្វើសង្គ្រាមនៅក្នុងយុទ្ធនាការពីរដង (Campagnes)... ហើយនៅគ្រប់ចំបាំងទាំងពីរលើកនេះ, ថ្វីបើបក្សពួករបស់គាត់បានទទួលបរាជ័យគ្រប់តែលើកក្តី គាត់មិនបានញញើតនឹងធ្វើពលិកម្មរូបខ្លួនឯង គឺប្តូរខ្លួនជាមួយនឹងសេចក្តីស្លាប់... ពោលគាត់បានបង្ហាញថា ខ្លួនគាត់ជាមនុស្សម្នាក់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្លាហានដ៏កម្រកបាន ។នៅ ក្នុងប្រការមួយ គាត់បានជួយស្រោចស្រង់ជីវិតរបស់ សេណូហ្វុង (Xénophon) ។ ជនក្រោយនេះដែលបានត្រូវធ្លាក់ពីលើខ្នងសេះ នៅពេលដែលកងទ័ពរបស់ពួកខ្លួន កំពុងតែវាយដកថយ ប្រហែលជាត្រូវសត្រូវប្រហារជីវិតចោលបាត់ទៅហើយ ប្រសិនបើសូក្រាតមិនបានលើកគាត់នេះអូសចេញពីការប្រកួត ហើយដាកលើស្មាខ្លួនឯងព្រមទាំងរត់ចម្ងាយបានពីរបីស្រែ (ស្តាដ) រហូតដល់សេះដែលរត់រួចរួចទៅនោះ ត្រូវចាប់បានមកវិញ ។ គឺស្ត្រាបុង ដែលបានលើកយករឿងនេះមកផ្សាយក្នុងសាធារណជន ។ នៅក្នុងប្រការមួយទៀត... នៅពេលដែលពួកទីក្រុងអាតែ្តនត្រូវចាញ់គេ ហើយវាយដកថយរត់យកតែប្រាស់អាយ៉ុស... សូក្រាតគឺជាជនម្នាក់ដែលបានដកថយក្រោយគេបង្អស់ ។ គាត់បានបង្ហាញនូវចិត្តនឹងនរគ្មានសេចក្តីតក់ស្លុត សូម្បីតែពួកសត្រូវដែលបានដេញតាមប្រហារពួកជនភៀសខ្លួន ក៏មានសេចក្តីខ្លាចញញើតចំពោះរូបគាត់ផងដែរ ពីព្រោះពួកនេះដឹងថា គាត់ចាំតែបែរមុខមកតទល់វិញតែប៉ុណ្ណោះ... ម៉្លោះហើយពួកសត្រូវពុំមានសេចក្តីក្លាហាននឹងព្យាបាទរូបគាត់ឡើយ ។ រឿងនេះមានសាក្សីម្នាក់ឈ្មោះ អាត្តេណេ ជាអ្នកលើកយកមកបរិយាយ ។

ក្រៅតែពីរឿងសឹកសង្គ្រាមតាំងពីរលើកនេះចេញ សូក្រាតមិនដែលបានដាក់ជើងទៅក្រៅតីក្រុងអាតែ្តនម្តងណាទៀតឡើយ ។ អាកប្បកិរិយាបែបនេះមានលក្ខណៈផ្ទុយពីចរិតនៃទស្សនវិទូឯទៀតៗ ដែលសុខសឹងតែបានធ្វើដំណើរ អស់មួយភាគនៃជីវិតរបស់ប្អូកគេ ដើម្បីព្យាយាមសន្សំយកនូវចំណេះដឹង ដែលពួកគេដកចេញបានមកពីការពិភាក្សា ជាមួយនឹងពួកក្រុមអ្នកប្រាជ្ញនៃគ្រប់ប្រទេស ។ ក៏ប៉ុន្តែរបៀបបែបបទនៃទស្សនវិជ្ជា ដែលសូក្រាតបានដាក់ព្រំសីមានោះ គឺគ្រាន់តែបានជំរុញមនុស្ស ឲ្យស្វែងរកត្រឹមតែចំណេះដឹងនៅក្នុងខ្លួនឯងតែប៉ុណ្ណោះ (*« ចូរឯងដឹងអំពីអ្វីៗ ដែលនៅក្នុងខ្លួនរូបឯង...» សូក្រាត*) ជាជាងស្វែងរកវិជ្ជានៅក្រៅខ្លួន ដែលគ្មាន

ប្រយោជន៍អ្វីទាល់តែសោះ សំរាប់ដោះស្រាយបញ្ហាសីលធម៌នៃរបៀបរស់នៅក្នុងសង្គមមនុស្ស ម្ល៉ោះហើយគាត់ក៏បាននឹកគិតថា គាត់គ្មានការចាំបាច់អ្វីក្នុងការធ្វើដំ-ណើរទៅទីឆ្ងាយៗនោះឡើយ ដែលច្បាស់ជាគ្មានបានបង្ហាត់បង្ហាញ នូវអ្វីៗដែលគាត់ចង់ដឹង ឲ្យលើសពីនៅក្នុងទីក្រុងអាតែ្កនណោះបានឡើយ ។ គាត់បានយល់ថា ការកែទម្រង់នៃសង្គមដែលគាត់រស់នៅ, នៅកណ្តាលចំណោមប្រជាពលរដ្ឋ ដែលជាបងប្អូនរួមជាតិរបស់គាត់ ជាកិច្ចការចាំបាច់ដែលគាត់ត្រូវធ្វើមុនមុខនាទីអ្វីៗទៀតដែលគេត្រូវបំពេញនៅបរទេស ។ ម៉្យាងវិញទៀត ដោយទស្សនវិជ្ជាខាងផ្នែកសីលធម៌របស់គាត់ជាវិទ្យាសាស្ត្រមួយ ដែលតម្រូវឲ្យផ្តល់អំពើជាគំរូចំពោះអ្នកដទៃ ជាជាងការធ្វើសង្កថាវែងអន្លាយ គាត់ក៏បានបង្កើតវិន័យមួយដ៏តឹងរ៉ឹងសំរាប់ខ្លួនឯងត្រូវគោរពប្រណិបតន៍ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ៖ គឺប្រព្រឹត្តអ្វីៗតែតាមគន្លងសីលធម៌ និងវិចារណ-ញ្ញាណ ដែលបានតម្រែតម្រង់រូបគាត់ប៉ុណ្ណោះ ។ គឺនៅក្នុងប្រការនៃការស្វះស្វែងរកឧត្តមគតិបែបនេះហើយ ដែលនៅពេលមួយដែលគាត់បានត្រូវតែងតាំង ជាស-មាជិកនៃព្រឹទ្ធសភានៃទីក្រុងអាតែ្កន, សូក្រាតតែងតែបានបដិសេធជានិច្ចជាកាល មិនព្រមគោរពតាមច្បាប់រដ្ឋពេលមិនព្រមគោរពតាមឆន្ទៈរបស់ប្រជាជន, ថ្វីបើគាត់បានប្រកាសស្បថស្បែថាគោរពច្បាប់ជាធរមានយ៉ាងណាក្តី... ពេលគឺគាត់មិនព្រមកាត់ទោសប្រហារជីវិតនាយទាហានមេបញ្ជាការ៩នាក់ ។ នៅក្នុងរឿងនេះ បើទោះជាមានកំហឹងពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋយ៉ាងណាក្តី, បើទោះជាមានការគំរាមកំហែងពីសំណាក់រដ្ឋបុរស ដែលមានអំណាចពីលើគាត់យ៉ាងណាក្តី ក៏ឫកពាររបស់គាត់នៅនឹងថ្កល់រឹងដូចថ្ម មិនព្រមធ្វើតាមការសម្ពាធន៍របស់ជនណាម្នាក់ឡើយ ។

យើងមិនបានដឹងថា គាត់បានកាន់កិច្ចការសាធារណៈណាមួយទៀត ក្រៅតែពីការកាត់ទោសនាយទាហានបញ្ជាការទាំង៩នាក់នេះឡើយ ក៏ប៉ុន្តែក្នុងឋានៈជាបុគ្គលសាមញ្ញមួយរូប សូក្រាតបានត្រូវទទួលការកោតគោរពកោតក្រែងពីអ្នកផង ដោយសារតែគតិយុត្តិធម៌ និងអំពើស្អាតស្អំរបស់គាត់ ជាងពួកក្រុមចៅក្រមដែលកាន់កាប់ត្រួតត្រានៅទីក្រុងអាតែ្កនទៅទៀត ។ ទាក់ទងនឹងបុគ្គលិកលក្ខណៈផ្ទាល់របស់គាត់វិញ, គាត់ចូលចិត្តតាក់តែងខ្លួនល្មម, របៀបកណ្តាលនិយម, ដោយមានសំលៀកបំពាក់ផ្ចិតផ្ចង់ ។ គាត់តែងតែស្តីបន្ទោសដល់មនុស្សខ្លះ ដែលមិនព្រមរវីរវល់នឹងរូបខ្លួនឯងសោះ ពេលដែលមានការស្លៀកពាក់មិនជាបើ ។ គាត់ចូលចិត្តស្លៀកពាក់ស្អាតបាតសមសួន សមរម្យនឹងភ្នែកអ្នកផង មិនក្រខ្វក់ស្មោគគ្រោករបៀបសាមញ្ញជនខ្លាំងពេក ហើយក៏មិនសង្ហារខ្ពង់ខ្ពស់ដែលបង្ហាញនូវចរិតទន់ខ្សោយនោះផងដែរ ។ ថ្វីបើគាត់មិនបានទទួលភ័ព្វវាសនានៃទ្រព្យសម្បត្តិដ៏បរិបូរណ៍ក្តី ក៏ប៉ុន្តែគាត់មិនដែ-លបានគិតពីផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ទាល់តែសោះ ។ គាត់មិនដែលបាន

ទទួលជំនូនអ្វីៗពីអ្នកផងទាំងឡាយ ដែលស្វះស្វែងមកស្តាប់មេរៀនរបស់គាត់នោះឡើយ ម្ល៉ោះហើយអាកប្បកិរិយាបែបនេះ ក៏បណ្តាលឲ្យមានការប៉ះទង្គិចជាមួយនឹងទស្សនវិទូដទៃៗទៀត ដែលមានទំនៀមទំលាប់លក់ដូរមេរៀនរបស់ខ្លួន ដោយទាមទារយកសារគុណាពីកូនសិស្សរបស់ខ្លួន នូវកំរៃខ្ពស់ឬកំរៃទាបយោងទៅតាមកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ដែលពួកខ្លួនមាននៅក្នុងចំណោមមហាជនតែប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងប្រការនេះយោងតាមសេចក្តីរាយការណ៍របស់សេណូហ្វុង សូក្រាតមានទម្លាប់និយាយថា គាត់មិនអាចយល់បានទាល់តែសោះថា ហេតុអ្វីបានជាមនុស្សម្នាក់អាចនឹកឃើញអំពីការទាញយកកំរៃទៅកើតកាលណាបើខ្លួនគេមានវិជ្ជាជីវៈជាអ្នកបង្ហាត់បង្រៀនសីលធម៌ ធ្វើមើលតែការប្រទាញយកមនុស្សដ៏សុច្ចរិតម្នាក់មកធ្វើជាមិត្តសំឡាញ់ និងជាសាវ័ក មិនគឺជាកម្រៃដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ និងជាការចំណេញដ៏បរិបូរណ៍ខ្លាំងពេកណាស់ទៅហើយ ដែលគេអាចដកស្រង់បានពីការខំប្រឹងប្រែងរបស់គេទេឬ ? ។

គឺទាក់ទងនឹងរឿងមិនគិតផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួននេះហើយ ដែលជនសូហ្វីស្តម្នាក់ (កកន ÷ **Sophiste** : ជនដើរតួជាអ្នកប្រាជ្ញ, មាត់រឹង ហើយជជែកយកតែពីឈ្នះ ដោយគ្មានគិតពីបញ្ហាហេតុផល) ...មានឈ្មោះថាអង់ទីហ្វុង ដែលមិនសូវសប្បាយចិត្តនឹងសីលធម៌មួយដែលគាត់មិនចង់ធ្វើតាម... បានពោលពាក្យត្រគោះក្នុងសម័យថ្ងៃមួយទៅកាន់សូក្រាតថា មានគំនិតត្រឹមត្រូវហើយ ដែលមិនចង់បានផលចំណេញអ្វីទាល់តែសោះ ពីពួកអ្នកដែលគាត់បានបង្ហាត់បង្រៀន... ហើយក្នុងការប្រកាន់យកអាកប្បកិរិយាបែបនេះ សូក្រាតបានបង្ហាញថា ខ្លួនគាត់ជាមនុស្សសុច្ចរិតយុត្តិធម៌ពិតមែន ។ គឺដោយហេតុថា, ជនសូហ្វីស្តបានពោលបន្តទៅទៀត, « ប្រសិនបើជាលោកត្រូវការលក់ផ្ទះសំបែង, លក់សំលៀកបំពាក់ ឬតុទូរបស់លោក... លោកច្បាស់ជាមិនឲ្យរបស់នេះទៅអ្នកដទៃទទេៗនោះឡើយ, ឬក៏មិនព្រមលក់ដោ-យតម្លៃថោកៗនោះដែរ គឺលោកច្បាស់ជាខំប្រឹងប្រែងទាញយកផលកំរៃឲ្យត្រឹមត្រូវតាមតម្លៃរបស់ខ្លួន លោកច្បាស់ជាលក់យកថ្លៃ ដោយមិនឲ្យខាតមួយសេនសោះឡើយ ។ ក៏ប៉ុន្តែនៅក្នុងពេលជាមួយគ្នា ដែលលោកមានជំនឿជឿជាក់ខ្លួនលោក ថាលោកគ្មានដឹងអ្វីទាល់តែសោះ... (កកន ÷ ពាក្យឃ្លាដ៏ល្បីល្បាញបំផុតរបស់សូក្រាត ចងក្រងជាសុភាសិតនៅភ្នំដែល្ហ ហើយដែលអ្នកផងស្គាល់ជាងគេបំផុតគឺ : « ខ្ញុំដឹងតែរឿងមួយគត់ប៉ុណ្ណោះ... គឺខ្ញុំឥតដឹងរឿងអ្វីទាំងអស់ »)... ហើយដោយនៅក្នុងមូលហេតុនេះលោកក៏ពុំមានលទ្ធភាពបង្ហាត់បង្រៀនផ្តល់ចំណេះវិជ្ជាអ្វីទាំងអស់ដល់អ្នកដទៃដូច្នេះទៅលោកក៏មានអារម្មណ៍ឬមានសតិសម្បជញ្ញៈថា លោកមិនត្រូវទាញយកផលចំណេញអំពីអ្វីៗ ដែលលោកមិនអាចបង្ហាត់បង្រៀនដល់ក្រុមសិស្សរបស់លោកនោះផងដែរ ។ រឿងនេះគួរឲ្យសរសើរដល់គតិយុត្តិធម៌របស់លោក មិន

មែនជារឿងដែលបញ្ជាក់ថា លោកមិនស្រឡាញ់ផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួននោះឡើ-យ »។

ក៏ប៉ុន្តែសូក្រាតពុំមានការលំបាកអ្វីសោះក្នុងការធ្វើឲ្យជននេះភ័ន្តភាំងវង្វេងស្មារតី, គឺដោយគ្រាន់តែបង្ហាញឲ្យគាត់នេះឃើញថា វាមានរបស់ខ្លះដែលគេអាចយកទៅប្រើប្រាស់បានដោយគតិធម៌ផង និងដោយមិនសុចរិតផងដែរ ឧទាហរណ៍ ៖ ការយកផ្លែឈើមួយពីរ ដែលខ្លួនមាននៅក្នុងសួន យកទៅធ្វើអំណោយដល់មិត្តភក្តិម្នាក់ ឬក៏យកទៅលក់ដូរឲ្យជនដដែលនេះ គឺជារឿងពីរខុសគ្នាស្រឡះ ។ ម៉្យាងវិញទៀត គេមិនត្រូវនឹកស្មានថា សូក្រាតបានបង្កើតសាលា ដូចទស្សនវិទូដទៃឯទៀតៗ ដែលបានជ្រើសតាំងទីកន្លែងមួយប្រាកដប្រជា សំរាប់ជាកន្លែងប្រជុំរបស់ក្រុមសាវ័ក ហើយដែលបានផ្តល់មេរៀនទៅតាមម៉ោងពេលកំណត់ដ៏ទៀងទាត់នោះទេ ។ របៀបបង្ហាត់បង្ហាញទស្សនវិជ្ជារបស់សូក្រាត, គឺមានលំនាំជាការពិភាក្សាវែកញែក, ការជជែកប្តូលយោបល់គ្នាទៅវិញទៅមក សុទ្ធសាធជាមួយនឹងពពួកមនុស្សដែលមានវត្តមាននៅក្បែររូបគាត់, ដោយគ្មានចាំបាច់ជ្រើសរើសពេលវេលានិងទីកន្លែងណាមួយពិតប្រាកដនោះឡើយ ។ មូលហេតុដ៏សំខាន់បំផុត ដែល ម៉េលីទុស បានចាត់ទុកជាបទឧក្រិដ្ឋដែលសូក្រាតបានប្រព្រឹត្ត គឺការមិនព្រមទទួលស្គាល់ក្រុមជំពូកព្រះដែលអ្នកផងបានគោរពបូជានៅទីក្រុងអាតែ្មនរួចទៅហើយ, ហើយថាសូក្រាតគាត់បែរជាបញ្ចូលព្រះអាទិទេពថ្មីៗបន្ថែមមកទៀត ។ ក៏ប៉ុន្តែ ការចោទប្រកាន់នេះប្រកបដោយលក្ខណៈមួលបង្កាច់ហួសនិស្ស័យ និងខ្វះនូវសេចក្តីសំអាងលើមូលដ្ឋានពិត ដែលគេមិនធ្លាប់ដែលបានជួបប្រទះទាល់តែសោះ, ពីព្រោះថាសូក្រាតបានបង្កើតច្បាប់ទម្លាប់មួយដ៏សំខាន់សំរាប់ខ្លួនឯង, និងសម្រាប់អ្នកដទៃទៀត ដែលបានមកស្នើរយោបល់ចំពោះរូបគាត់, គឺការគោរពប្រណិបត្តន៍និងអនុលោមតាមពាក្យទំនាយរបស់ព្រះអាប៉ូឡុងនៅភ្នំដេល្វិទាំងស្រុង (ភ្នំទេព) ។ នៅពេលដែលគេសួរគាត់ថា តើគេត្រូវថ្វាយបង្គំព្រះសំពះទេព្តា ដោយរបៀបណា, គាត់បានឆ្លើយថា , ម្នាក់ៗត្រូវគោរពព្រះទៅតាមបែបបទពិធីទំនៀមទម្លាប់ ដែលមាននៅក្នុងស្រុករបស់ខ្លួន ។ គឺយោងទៅតាមរបៀបដូច្នេះឯងដែលសូក្រាតតែងធ្វើពិធីសក្ការៈបូជា គឺដាក់ដង្វាយថ្វាយព្រះទៅតាមសមត្ថភាពដែលគាត់មាន...។ ថ្វីបើអ្វីៗដែលគាត់បានដាក់ថ្វាយព្រះអង្គជារបស់តិចតួចស្តួចស្តើងយ៉ាងណាក្តី សូក្រាតតែងនឹកគិតថា គាត់ត្រូវបានភាគចំណែក(បុណ្យទាន) ពីព្រះ និងទេព្តាទាំងអស់, ស្មើគ្នានឹងពួកអ្នកមានសម្បត្តិទ្រព្យដែលបានចំណាយប្រាក់កាសដ៏សម្បើមធ្វើបុណ្យនោះដែរ, ដោយហេតុថាពួកអ្នកក្រោយនេះ គេអាចធ្វើដូច្នេះបាន ពីព្រោះគេមានអំណាច, ហើយគាត់មិនអាចនឹកស្មានយល់ទាល់តែសោះថា ព្រះជាម្ចាស់និងទេព្តានានា អាចមានអធ្យោគអធ្យា-

ស្រវ័យអាណិតអាសូរយោគយល់ (ស៊ីសំណូក) ទៅលើពួកអ្នកធំនិងពួកគហបតីដែលបានដាក់ដង្វាយក្រាស់ក្រៃលនោះ..ឲ្យលើសពីពលិកម្មរបស់ពួកអ្នកក្រីក្រនិងអ្នកតូចតាច ខ្សត់ខ្សោយនោះដែរ ។ ផ្ទុយទៅវិញ គាត់តែងតែបានយល់ថា ព្រះទាំងឡាយតែងតែមានសេចក្ដីសោមនស្សរីករាយ នៅពេលដែលបានជ្រាបថាពួកជនសុចរិត និងពពួកមនុស្សប្រកបដោយធម៌ បានធ្វើបុណ្យធ្វើទានថ្វាយទ្រង់ ។

គ្មានអ្វីដែលមានលក្ខណៈធម្មតាជាទីបំផុត ហើយនៅក្នុងពេលនោះឯងមានលក្ខណៈជាសក្ការៈផងដែរ ឲ្យលើសពីសេចក្ដីអធិដ្ឋាន (ឧទ្ទិសដ្ឋាន) ឬការបន់ព្រះដែលសូក្រាតតែងតែប្រារព្ធធ្វើនោះទេ ។ គាត់មិនដែលបានសុំអ្វីពីព្រះដោយច្បាស់លាស់នោះទេ គាត់គ្រាន់តែបានឧទ្ទិសសូមឲ្យទ្រង់វិនិច្ឆ័យដោយព្រះអង្គឯង... ថាអ្វីជារបស់ល្អ ហើយនិងអ្វីជារបស់អាក្រក់សំរាប់រូបគាត់, ពីព្រោះថា, នេះគឺជាសំដីរបស់គាត់ផ្ទាល់, កាលណាហើយគេសុំសម្បត្តិទ្រព្យនិងកិត្តិយសពីព្រះ... ក៏គឺហាក់ដូចជាគេសុំលទ្ធភាពពីព្រះក្នុងការធ្វើសឹកសង្គ្រាម ឬទៅលេងល្បែងដូច្នោះ...ដោយគ្មានដឹងពីលទ្ធផលចុងចប់នៃសង្គ្រាមនោះ ឬក៏គ្មានដឹងពីជោគវាសនារបស់ខ្លួនឯងនៅក្នុងរឿងល្បែងនោះផង។

សូក្រាតមិនត្រឹមតែមិនមែននាំគេឯងឲ្យឃ្លាតចាកចេញពីព្រះ... គឺថែមទាំងបានណែនាំអ្នកផងដែលបាត់បង់ជំនឿទៅលើលទ្ធិសាសនាឲ្យវិលត្រឡប់មករកព្រះវិញនោះផង ។ សេណូហ្វុងបានរៀបរាប់អំពីរបៀប ដែលសូក្រាតគាត់បានប្រើ ដើម្បីបន្ទន់ចិត្តរបស់មនុស្សម្នាក់ ឈ្មោះអារីសតូដេមុស ដែលបានផ្ដេជ្ញាចិត្តថាមិនព្រមធ្វើបុណ្យថ្វាយព្រះទាល់តែសោះ... មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ថែមទាំងបានឈរសើចចំអកចំពោះអ្នកដទៃដែលធ្វើបុណ្យសាងកុសលធម៌នោះថែមទៅទៀត ។ នៅពេលណាដែលគេបានអានអត្ថបទរបស់សេណូហ្វុង, អំពីអ្វីៗដែលសូក្រាតបាននិយាយបានថា អំពីសភាពអស្ចារ្យរបស់ព្រះជាម្ចាស់ទៅលើពពួកមនុស្ស, គេមានសេចក្ដីជឿងឆ្ងល់ជាខ្លាំង អំពីទស្សនវិទូម្នាក់នេះ ដែលធ្លាប់តែរស់នៅ ក្រោមលទ្ធិនៃពហុទេវា, ថាគាត់ចេះអាចមានគំនិតត្រឹមត្រូវ និងសមរម្យពន់ពេក ទាក់ទងនឹងអ្វីៗដែលមកពីព្រះអាទិទេព ។

○

គាត់មានសភាពក្រីក្រទូរគតជាពន់ពេកណាស់, ក៏ប៉ុន្តែគាត់ក៏សប្បាយចិត្តនឹងទូរគតភាពរបស់គាត់ផងដែរ ។ ប្រសិនបើគាត់មានគំនិតត្រឹមតែចង់មានចង់បានប៉ុណ្ណោះទេ...គាត់គ្រាន់តែព្រមហុចដៃទទួលអំណោយអំពីមិត្តភក្តិរបស់គាត់ ឬពីពួកសាវ័ករបស់គាត់ដែលតែងតែបង្ខំឲ្យគាត់ទទួលយល់ព្រមយកជំនួយពីពួកគេជារឿ

យៗ នោះក៏វាជាការស្រេចទៅហើយ ។ ក៏ប៉ុន្តែសូក្រាតចេះតែបញ្ជូនអំណោយទាំងនេះ ឲ្យវិលត្រឡប់ទៅម្ចាស់ដើមវិញ, ជាហេតុបណ្ដាលឲ្យភរិយារបស់គាត់, ដែលមិនសូវជាមានគំនិតស្របតាមទស្សនវិជ្ជារបស់គាត់ប៉ុន្មានសោះ, មានការខកចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ។ របៀបរស់នៅរបស់គាត់មានសភាពតឹងតែងចំពោះខ្លួនឯងពេកណាស់ ជាពិសេសទាក់ទងនឹងចំណីអាហារ និងសម្លៀកបំពាក់... រហូតដល់ជនសូហ្វីស្ត (អ្នកនិយាយយកតែឈ្នះ) ឈ្មោះអង់ទីហ្វុង ដែលយើងបានអធិប្បាយពីខាងលើរួចមកហើយ... បាននិយាយស្ដីបន្ទោសឲ្យគាត់ថា ថាគ្មានឈ្លើលបម្រើគេ ដ៏ក្រីក្ររហេមរហាមឯណា ដែលធុនទ្រាំបានដូចគាត់ ឬដែលចង់រស់ដូចគាត់នោះទេ ។ « ពីព្រោះថា, ជននោះពោល, ម្ហូបម្ហាររបស់លោក វាស្គមស្គាំងជាងគេនៅលើផែនដីនេះ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត លោកមិនត្រឹមតែមានសម្លៀកបំពាក់ម្សៀម្សារ មិនជាបើតែប៉ុណ្ណោះទេ... ប៉ុន្តែពេញរយៈវេលាមួយឆ្នាំ, លោកមានសម្លៀកបំពាក់តែមួយម៉ាកហ្នឹង... ខែក្ដៅក៏ដូចតែខែត្រជាក់ ។ លើសពីនេះទៅទៀត, លោកដើរទៅណាមកណាតែជើងទទេ...គ្មានស្បែកជើងអ្វីពាក់នឹងគេទេ! »..។ ក៏ប៉ុន្តែសូក្រាតបានបង្ហាញដល់ជននេះថា គាត់នេះយល់ច្រឡំតែខ្លួនឯងតែប៉ុណ្ណោះ, ប្រសិនបើជាគាត់នេះយល់ថាសុភមង្គលឋិតនៅលើសភាពសំបូរសប្បាយ និងសភាពឆ្ងាញ់ពិសារ ។ « ខ្ញុំយល់ឃើញថា, គាត់ពោល, ដោយកង្វះនៃសេចក្ដីត្រូវការ គឺជាគុណសម្បត្តិរបស់ព្រះ... ដូច្នេះកាលណាមនុស្សយើងកាន់តែលែងមានចំណង់និងលែងមានសេចក្ដីត្រូវការ... នោះគេកាន់តែធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅជិតព្រះជាមិនខានឡើយ » ។

គឺដោយបង្ហាញខ្លួនជាអ្នកមានសីលធ៌មដ៏បរិសុទ្ធបែបនេះ, ទើបសូក្រាតចៀសវាងមិនរួច ពីការជួបប្រទះនូវប្រជាប្រិយភាពដ៏ភ្លូកក្រឡាប់, ជនណាៗក៏មានការស្ញើចសរសើរចំពោះរូបគាត់ដែរ, ជាពិសេសនៅក្នុងទីក្រុងមួយដូចជា ទីក្រុងអាតែ្ទននេះ ដែលរបៀបរស់នៅរបស់សូក្រាតបានលេចឡើងជាគំរូមួយដ៏អស្ចារ្យ...។ ពោលសូម្បីតែអ្នកដែលគ្មានកម្លាំងនឹងរស់នៅក្នុងគន្លងធ៌មដូចសូក្រាត ក៏ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចប្ដូលយុត្តិធ៌មចំពោះពួកអ្នកដែលអាចរស់នៅបែបដូចនេះដែរ ។ ជីវិតរបស់សូក្រាតបានបណ្ដាលឲ្យពួកប្រជាពលរដ្ឋដូចគ្នាស្ញើចសរសើរជាទូទៅ... ហើយបានណែនាំមនុស្សភ្លូកទឹកភ្លូកដី ឲ្យមកជួបគាត់គាត់...នូវសាវ័កទាំងចាស់ទាំងក្មេង, ដែលមានសេចក្ដីរំភើបញាប់ញ័រក្នុងការស្ដាប់ពាក្យសំដីទូន្មានរបស់គាត់ ជាជាងការបានទៅសប្បាយភ្លើតភ្លើនក្នុងល្បែងឆក់ទាញអារម្មណ៍គ្រប់បែបយ៉ាង ។ ឥទ្ធិពលឆក់ទាញរបស់សូក្រាត រិតតែមានកម្លាំងស្នេហ៍យ៉ាងខ្លាំងថែមទៅទៀត, នៅពេលដែលគាត់ដាក់ច្បាប់បន្តឹងបន្តែងតែចំពោះរូបគាត់ប៉ុណ្ណោះ... ក៏ប៉ុន្តែគាត់តែងតែមានការបន្ធូរបន្ថយជានិច្ចសំរាប់ជាការសំរួលជីវិតដល់អ្នកដទៃ ។ កាតព្វកិច្ចទី១ ដែលគាត់បាន

សាកល្បងឲ្យយុវជនដែលស្តាប់មេរៀនរបស់គាត់គោរពប្រណិប័តន៍, គឺការមានចិត្តសទ្ធាជ្រះថ្លាចំពោះព្រះ... ។ បន្ទាប់មក គាត់ក៏បានប្រើឥទ្ធិពលសីលធ៌មរបស់គាត់ដើម្បីជំរុញពួកអ្នកទាំងនេះ, ទៅតាមសម័ត្ថភាពដែលគាត់ធ្វើបាន, ឲ្យពួកអ្នកទាំងនេះចេះរស់នៅក្នុងសភាពអត់ធ្មត់នៅក្នុងជីវិតខ្វះខាត, ចៀសវាងជីវិតរុងរឿងសប្បាយ និងសេចក្តីសំរើប ពីព្រោះគ្រឿងភ្លើតភ្លើនបំប៉នអារម្មណ៍អស់ទាំងនេះ តែងនាំឲ្យពួកគេបាត់បង់នូវកំណាប់ទ្រព្យដ៏មានតម្លៃថ្លៃថ្លាជាទីបំផុតដែលគ្មានអ្វីប្រៀបធៀបបាន, ពោលគឺសេរីភាព ។ របៀបដែលលោកគ្រូធំបានបង្ហាត់បង្រៀនអំពីសីលធ៌មតែងមានស្នេហ៍ឆក់ទាញដ៏ពិតប្រាកដ ពីព្រោះមានសភាពជាការនិយាយគ្នាយ៉ាងធម្មតា ការប្តូរយោបល់គ្នាទៅវិញទៅមក, ដោយថៃដន្យព្រមទាំងដោយគ្មានការចាត់តាំងកម្មវត្ថុអ្វីដ៏ពិតប្រាកដ ។ ជាដំបូងគាត់តែងផ្តើមការពិភាក្សាជាមួយនឹងជនទី១ ដែលបានគាត់បានជួបប្រទះ ដោយចោទជាសំនួរដូចជាមនុស្សម្នាក់ដែលមានការចង់ចេះចង់ដឹង...។ ជាបន្ទាប់មក, ដោយឆ្លៀតឱកាសអំពីជំហរខ្ពស់របស់គាត់ ទៅលើចំណុចខ្សោយនៃចម្លើយដែលគូសន្ទនាបានធ្វើមកចំពោះរូបគាត់ សូក្រាតក៏បានណែនាំអ្នកទាំងនោះ ឲ្យនិយាយប្រឆាំងនឹងខ្លួនឯង (ឲ្យនិយាយជាន់កែងជើងខ្លួនឯង) បើប្រៀបធៀបជាមួយមួយនឹងមតិដែលអ្នកទាំងនេះបានអះអាង តាំងពីដំបូងទីនៃការជជែកវែកញែក ។ គាត់តែងតែចំណាយពេលអស់កន្លះថ្ងៃ ទៅមួយថ្ងៃទៅក្នុងសន្និសិទ្ធនៃសីលធ៌មបែបនេះ, ដែលអ្នកផងតែងបានត្រូវទទួលស្វាគមន៍ជានិច្ច, ហើយដែលគ្មាននរណាម្នាក់បានចាកចេញទៅវិញ បើយោងតាមសេចក្តីអះអាងរបស់សេណូហ្វុង, ដោយគ្មានការរីកចម្រើនក្នុងឆន្ទៈនៃការប្រព្រឹត្តអំពើល្អនោះឡើយ...។

○

ថ្វីបើសូក្រាតពុំបានទុកសំណេរអត្ថបទអ្វី ដល់កូនចៅជំនាន់ក្រោយទាល់តែសោះ ក៏ប៉ុន្តែអ្នកផងអាចធ្វើការវិនិច្ឆ័យបានដោយងាយស្រួល ទៅលើមូលដ្ឋានសីលធ៌មរបស់គាត់, ហើយនិងរបៀបដែលគាត់បានអនុវត្តន៍ធម្មក្រិត្យរបស់គាត់, តាមរយៈសៀវភៅរបស់ប្លាតុង នឹងរបស់សេណូហ្វុង ។ សេចក្តីអធិប្បាយរបស់សាវ័កទាំងពីររបស់សូក្រាតនេះ, អំពីអ្វីៗដែលទាក់ទងនឹងការបង្ហាត់បង្រៀនរបស់គ្រូនៃពួកគេ ដែលមានលំនាំជាការឈ្លោះប្រកែកគ្នា (ការប៉ះទង្គិចគ្នាខាងផ្លូវគំនិត ឬ ការពិភាក្សា) មិនដែលជាន់ជើងគ្នាឡើយ, គឺទៅសមស្របគ្នាជានិច្ច ដែលជាភស្តុតាងថា គរុកោសល្យ របស់សូក្រាតមានវត្តមានពិតមែននៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ ...ចំពោះអត្ថន័យវិញ, គេមិនអាចនិយាយបានថាប្លាតុងបាននិយាយរៀបរាប់នូវការពិតទាំងស្រុងរបស់គ្រូរបស់ខ្លួនឯងនោះឡើយ... ពីព្រោះសាវ័កម្នាក់នេះ នៅពេលខ្លះក៏បាន

បញ្ចេញបញ្ចូលជ្រៀតជ្រែកគំនិតរបស់ខ្លួនឯង,ដូចដែលសូក្រាតបានពោលនៅថ្ងៃមួយបន្ទាប់ពីបានអានការពិភាក្សាប្តូរ យោបល់របស់គាត់ជាមួយអ្នកដទៃនៅលីស៊ីស។ ក៏ប៉ុន្តែគួរកត់សំគាល់ថា នៅក្នុងរឿងនេះសេណូហ្វុងមានសេចក្តីស្មោះត្រង់ជាងប្លាតុង ពីព្រោះទាក់ទងនឹងកម្រងពាក្យសំដីដែលគាត់បានដកស្រង់ពីការប្តូរយោបល់គ្នារវាងសូក្រាត និងមនុស្សម្នាក់ផ្សេងទៀត សេណូហ្វុងតែងបានពោលថាគាត់បានធ្វើឡើងនៅក្នុងគោលបំណងគោរពប្រវត្តិវិទ្យា ...ពោលគឺគាត់រៀបរាប់ដាក់នៅលើក្រដាស់តែអ្វីៗ ដែលគាត់បានឮតែប៉ុណ្ណោះ... ដោយគ្មានឲ្យថ្លោះធ្លោយ ។

ទៅថ្ងៃមុខទៅ គេមានការលំបាកក្រៃពេកដើម្បីស្វែងរកយល់ថា ហេតុអ្វីបានជាមនុស្សម្នាក់ដែលបានណែនាំអ្នកផងឲ្យគោរពព្រះ, និងបានបង្ហាត់បង្រៀនដល់យុវជនឲ្យឃ្លាតចាកចេញឆ្ងាយពីអំពើបាបនិងជីវិតអបាយមុខ បែរជាត្រូវគេយកទៅកាត់ទោសប្រហារជីវិតទៅវិញដោយត្រូវជាប់ចោទជាអ្នកប្រមាថព្រះជាទីសក្ការៈបូជានៅទីក្រុងអាតែ្ទន និងក្នុងឋានៈជាអ្នកបំពុលសាបព្រួសនូវអំពើពុករលួយក្នុងចំណោមពួកយុវជនសម័យនោះ?!។ ម្ល៉ោះហើយអ្នកផងបានអនុម័តថាអំពើអយុត្តិធ៌មដ៏មហាអស្ចារ្យនិងដ៏សែនចុកចាប់នេះ អាចប្រព្រឹត្តទៅបានតែនៅក្នុងស្រុក មួយដែលកើតកលិ្លយុគពោរពេញដោយអនាធិបតេយ្យ ក្រោមរដ្ឋាភិបាលបែកបាក់ ដឹកនាំដោយជនកាន់អំណាចផ្តាច់ការ៣០នាក់ ។ ហើយតទៅនេះ គឺជាដើមហេតុចំបងដែលបានបង្កើតឲ្យមានអយុត្តិធ៌មដូចបែបខាងលើ ៖ គ្រីតចាស ជាបុរសម្នាក់ដែលមានអំណាចដ៏លើសលប់បំផុតនៅក្នុងចំណោមអ្នកកាន់អំណាចផ្តាច់ការទាំង៣០នាក់, កាលពីដើមគាត់នេះ ក៏មានឋានៈជាកូនសិស្សរបស់សូក្រាត ដោយស្មើភាពគ្នាជាមួយនឹងអាល់ស៊ីប្យ៉ាដផងដែរ ៖ ក៏ប៉ុន្តែអ្នកទាំងពីរក្រោយនេះ ដោយមានការធុញថប់នឹងទស្សនវិជ្ជាមួយ ដែលមានវិន័យនិងការប្រៀនប្រដៅមិនសូវសមស្របនឹងមហិច្ឆិតានិងជីវិតស្រើបស្រាលរបស់ពួកគេ... ក៏បានបោះបង់ចោលគ្រូរបស់ខ្លួនឯងបណ្តោយទៅ ។ ចំពោះគ្រីតចាសពីឋានៈជាសាវ័ក... ជននេះក៏បានក្លាយទៅជាសត្រូវដ៏ធំបំផុតរបស់សូក្រាត, គឺដោយសារតែទស្សនវិទូរូបនេះបានដាក់ទោសយ៉ាងតឹងរ៉ឹងចំពោះរូបគេ... ដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើបាបខាងផ្លែកតណ្ហាមួយដ៏គួរអាមាស់ថោកទាបមិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ សូក្រាតថែមទាំងបានមកឈរទទឹងផ្លូវនៃការលោភលន់របស់បុគ្គលនេះទៀតផង ។ គឺហេតុដូច្នេះហើយ បានជាគ្រីតចាសនៅក្នុងចំណោមជនផ្តាច់ការទាំង៣០នាក់... មានគំនុំគុំគួនជាមួយនឹងសូក្រាត ខ្លាំងជាងគេទាំងអស់... ហើយបានខំប្រឹងប្រែងធ្វើយ៉ាងណាធ្វើការបំផ្លិចបំផ្លាញសូក្រាតឲ្យត្រាតែរលាយរូបទើបបានអស់ចិត្ត ។

ចំណែកសូក្រាតវិញ ក៏មិនអាចទ្រាំទ្រចំពោះការជិះជាន់សង្កត់សង្កិនរបស់ជន

ផ្តាច់ការទាំង៣០នាក់នេះដែរ, ម៉្លោះហើយក៏បាននិយាយប្រឆាំងជាមួយនឹងពួកក្រុមទាំងនេះ ដោយគ្មានញញើតកោតក្រែង ។ គឺពីព្រោះថា ដោយបានឃើញពួកជនផ្តា-ច់ការបានបណ្តាលឲ្យមានការស្លាប់ដល់ប្រជារាស្ត្រកាន់តែខ្លាំងឡើងៗ រៀងរាល់ថ្ងៃ, ហើយសុទ្ធសឹងតែជាពលរដ្ឋសំខាន់ៗថែមទៅទៀត, សូក្រាតក៏បានប្រៀបធៀបពួកអ្នកទាំងនេះទៅនឹងក្រុមគង្វាលមួយ ដែលគេបានទុកចិត្តប្រគល់មេគោជាច្រើនឲ្យយាម ក៏ប៉ុន្តែជារៀងរាល់ថ្ងៃបាននាំសត្វគោត្រឡប់មកវិញដោយមានសភាពកាន់តែស្គមស្គាំងទៅ និងដោយចំនួនកាន់តែតិចតួចស្តួចស្តើងទៅ...ម៉្លោះហើយអ្នកផងនឹងច្បាស់ជាភ្ញាក់ផ្អើលជាមិនខានបើក្រុមគង្វាលនេះ មិនព្រមទទួលខ្លួនថាពួកក្រុមខ្លួនជាក្រុមគង្វាលមួយដ៏សែនគម្រក់។ គ្រីតចាសហើយនិងចារីត ...ជនផ្តាច់ការពីរនាក់ដ៏សំខាន់ជាងគេក្នុងចំណោមអ្នកទាំង៣០នាក់...ដែលដឹងថាការនិយាយប្រៀបធៀបមានការតម្រង់ទៅលើរូបពួកគេ, ក៏បានចាប់ផ្តើមបង្កើតច្បាប់មួយ ដែលហាមប្រាមមនុស្សមិនឲ្យបង្ហាត់បង្រៀន អំពីសិល្បៈនៃសំនួនវោហារនៅទីក្រុងអាត្ហែន។ ថ្វីបើសូក្រាតមិនដែលបានទទួលស្គាល់ថាខ្លួនគាត់ជាគ្រូបង្រៀនផ្នែកខាងធ្វើសេចក្តីអត្ថាធិប្បាយក្តី... ក៏ប៉ុន្តែអ្នកផងបានដឹងថា ពួកអស់លោកអ្នកធំមានគំនុំទៅលើរូបគាត់ជាប្រាកដ ។ ពួកអ្នកដឹកនាំសម័យនោះ ចង់ចងឃ្លុំមាត់របស់គាត់ ដើម្បីកុំគាត់មានលទ្ធភាពពិភាក្សាអំពីចំណុចសីលធ៌ម, ដូចដែលសូក្រាតគាត់ធ្លាប់បានធ្វើមករៀងរាល់ពេលជាធម្មតា, ជាមួយនិងពួកមនុស្សដែលបានមកជួបមុខគាត់, ដើម្បីសួរសុខទុក្ខចំពោះរូបគាត់ ។

សូក្រាតក៏បានធ្វើដំណើរទៅជួបអ្នកមេច្បាប់ទាំងពីរនាក់នេះដោយផ្ទាល់... ដើ-ម្បីសាកសួរអំពីមូលហេតុនៃការបង្កើតច្បាប់ខាងលើនេះ ៖ ក៏ប៉ុន្តែដោយសំនួរដែ-លប្រកបដោយវិចារណញ្ញាណរបស់គាត់បានបណ្តាលឲ្យពួកនេះទើសទាល់ជាខ្លាំងជនផ្តាច់ការទាំងពីរនាក់នេះ ក៏បានហាមប្រាមចំពោះរូបគាត់មិនឲ្យ និយាយស្តីទៅកាន់ពួកយុវជនណាម្នាក់សោះឡើយ ។ នៅពេលដែលសូក្រាតសួរត្រឡប់ទៅវិញថាតើអ្នកទាំងពីរនាក់នេះ គិតរាប់ពីអាយុប៉ុន្មានទៅដែរ ដែលគេអាចចាត់ទុកបានថាជាយុវជនជនផ្តាច់ការក៏បានបញ្ជាក់ថា ពួកយុវជនត្រូវគិតរាប់ពីមនុស្សដែលមានអាយុ៣០ឆ្នាំចុះក្រោម ។ « ក៏ប៉ុន្តែ, សូក្រាតពោល, តើខ្ញុំត្រូវចៀសវាងមិនតបឆ្លើយឬយ៉ាងណា... ឧបមាបើមានគេសួរខ្ញុំថា តើចារីកនៅឯណា ?
តើគ្រីតចាសនៅឯណាដែរ? » ។ « អើ, ចារីកពោល, ឯងឥតត្រូវនិយាយស្តីអ្វីទាំងអស់ » ។ « ក៏ប៉ុន្តែ, គ្រីតចាសពោលបន្ថែម, គេហាមប្រាមរូបឯងមិនឲ្យនិយាយទៅកាន់ពួកសិល្បករមួយចំនួនធំ ដែលមានក្រដាសត្រចៀកធុញថប់ជាខ្លាំងមែនទែន ...មិនចង់ឲ្យឯងនិយាយតម្លង់ដោយសន្ទរកថារបស់ឯងនោះទេ...» ។

«ចុះបើ,សូក្រាតពោលបន្ត, ..ចុះបើពួកគេមកសួរខ្ញុំអំពីសេចក្ដីមេត្តាករុណា ហើយ និងអំពីយុត្តិធ៌មវិញ? » ។ « អើ, ចារីកពោលតបទៅសូក្រាត, ហើយអំពីរឿងពួកគង្វាលគោថែមទៀត, ហើយចូរឯងប្រុងប្រយ័ត្នឲ្យមែនទែន ប្រយ័ត្នគោញីរបស់ឯងហ្នឹង កាន់តែមានចំនួនតិចទៅៗជាមួយគ្នាផងដែរ។ »... ។ ការជជែកគ្នាមិនបានប្រព្រិត្តទៅវែងឆ្ងាយលើសពីនេះឡើយ, ក៏សូក្រាតបានយល់រួចស្រេចទៅហើយអំពីគ្រោះថ្នាក់ដែលគាត់ត្រូវភ័យខ្លាចអំពីមេច្បាប់ទាំងពីររូបនេះ... គឺដោយហេតុថាការដែលគាត់បានប្រៀបធៀបពួកជនផ្ដាច់ការទៅនឹងពួកគង្វាលគោ... បានធ្វើឲ្យពួកនេះមានសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយច្រឡោតខឹងរោលរាលយ៉ាងខ្លាំង ។

ក៏ប៉ុន្តែដោយកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់សូក្រាត និងគោលជំហរសីលធ៌មរបស់គាត់មានសភាពរឹងប៉ឹងមាំក្រៃពេក, ពួកអ្នកកាន់អំណាចមិនហ៊ានឆ្លងកាត់ការស្អុយកេរ្តិ៍ឈ្មោះដោយវាយប្រហាររូបគាត់យ៉ាងចំហរ ព្រមទាំងដោយអូសករូប គាត់មកឡើងតុលាការនោះឡើយ។ ម្ល៉ោះហើយ,គេក៏បានចាប់ផ្ដើមបំផ្លាញកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់គាត់សិនតាមរយៈការសំដែងសិល្បៈល្ខោនកំប្លែង មានចំណងជើងថា « ហ្វូងពពក », ដោយអ្នកនិពន្ធដ៏មានទេពកោសល្យម្នាក់ឈ្មោះអារីសតូហ្វាន, ដែលមានការប៉ិនប្រសប់ក្នុងការបង្ហាញឲ្យឃើញថា សូក្រាតចេះថ្លឹងថ្លែងធ្វើឲ្យអំពើសុច្ចរិតយុត្តិធ៌មលេចឡើងជាអំពើអយុត្តិធ៌ម ។ ល្ខោនកំប្លែងនេះ មានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងទៅលើមតិមហាជន, ដោយបាចសាចលក្ខណៈគួរឲ្យចង់សើចទៅលើរូបសូក្រាត ម្ល៉ោះហើយរដ្ឋអាជ្ញាម៉េលីទុស ក៏បង្ហាញខ្លួនឡើងដើម្បីចោទប្រកាន់សូក្រាតអំពីបទក្បត់ជាតិ, ក្បត់សាសនា ៖ ដោយប្រការទី-១, សូក្រាតបានត្រូវចោទថាមិនបានទទួលស្គាល់ព្រះដែលអ្នកផងគោរពបូជានៅទីក្រុងអាតែ្មន, មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះថែមទាំងបានពាំនាំព្រះថ្មីយកមកបញ្ចូលជំនួសវិញ; ក្នុងប្រការទី២ គឺបានសាបព្រួសនូវអំពើពុករលួយក្នុងចំណោមពួកយុវជន ពោលគឺបានបង្ហាត់បង្ហាញពួកអ្នកទាំងនេះមិនឲ្យគោរពឪពុកម្ដាយរបស់ខ្លួនឯង និងពួកចៅក្រម ។ រដ្ឋអាជ្ញាខាងលើនេះ ក៏បានទាមទារនៅចំពោះមុខឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងពីរបែប ឲ្យកាត់ទោសសូក្រាតដោយដាក់ទណ្ឌកម្មប្រហារជីវិត ។

បើទោះជាជនផ្ដាច់ការទាំង៣០នាក់, ជាពិសេសគ្រីតចាសនិងចារីក.. មានមោហ៍បាំងជញ្ជាំងបិទ យ៉ាងណាក្ដីចំពោះសូក្រាត ក៏ពួកគេមិនងាយយករូបគាត់ទៅកាត់ទោសបានដែរ, ល្គឹកណាបើសូក្រាតមិនជួយសំរួលការពួកអ្នកទាំងនេះផងដែរ ។ ក៏ប៉ុន្តែសេចក្ដីក្លាហានដ៏មោះមុតរបស់សូក្រាត ការមើលងាយសេចក្ដីស្លាប់ ...ជាពិសេសការមើលស្រាលពេបជ្រាយចំពោះពាក្យប្រមាថចោទប្រកាន់ទៅលើរូបគាត់, គឺគាត់មិនព្រមចេញប្រាក់បង់ផាកពិន័យណាមួយផង... ដោយយល់ឃើញថាបើគាត់យល់ព្រមធ្វើដូច្នេះទៅ គឺហាក់ដូចជាការទទួលខ្លួនខុស, មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ

គោលជំហររឹងប៉ឹងរបស់គាត់តទល់នឹងពួកចៅក្រម... នៅពេលដែលពួកនេះបាន
កោះហៅរូបគាត់ទៅសួរថា តើគាត់ចង់ឲ្យគេកាត់ទោសតាមទម្ងន់បែបបទឧក្រិដ្ឋណា
មួយ... គាត់បានឆ្លើយតបទៅពួកអ្នកទាំងនេះវិញយ៉ាងសង្ហារថា រូបគាត់គួរតែមាន
កិត្តិយសរស់នៅក្នុងសាលាក្រុងរបស់អាត្អែន ហើយគួរតែរដ្ឋផ្តល់សេចក្តីត្រូវការ
ឲ្យគាត់ពេញមួយជីវិត ។ ពាក្យទាំងនេះ បានជំរុញឲ្យពួកជនផ្តាច់ការទាំង៣០នាក់មាន
កំហឹងពុះពោរ... ម្ល៉ោះហើយពួកគេក៏បានសម្រេចចិត្តកាត់ទោសផ្តាច់ជីវិតរូបគាត់
បណ្តោយទៅ ។

○

ទស្សនវិទូរម្នាក់ឈ្មោះ លីស៊ីយ៉ាសបាននិពន្ធនូវកម្រងពាក្យសរសើរដំកើងមួយ
(កកន ៖ Une apologie ពាក្យបារាំងមានន័យថាជាពាក្យសរសើរដំកើង ឬពាក្យការ
ពារ ចំណែកពាក្យអង់គ្លេសវិញ Apology មានន័យថាជាពាក្យសុំទោស) ដើម្បីឲ្យ
គាត់យកទៅប្រើការការពារខ្លួន នៅពេលដែលគាត់ឡើងទៅបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុ
ខចៅក្រម ។ សូក្រាត បន្ទាប់ពីបានយកកម្រងពាក្យនោះមកអានរួចហើយ, ក៏បាន
ពោលថាសំណេរការពារខ្លួននេះជាការល្អប្រសើរពន់ពេកណាស់។ ក៏ប៉ុន្តែគាត់បាន
ប្រគល់អត្ថបទនេះទៅម្ចាស់ដើមវិញ ដោយពោលថាសំណុំសេចក្តីនេះមិនសមស្រ
បជាមួយនឹងរូបគាត់ទេ ។« ម្តេចក៏អីចឹងទៅវិញ, លីស៊ីយ៉ាសពោល, ហេតុអ្វីក៏ពា-
ក្យការពារខ្លួនទាំងនេះមិនសមស្របនឹងរូបលោកទៅវិញ បើលោកបានពោលថាវា
ជាការល្អប្រសើរ ? » ។« នែហ! មហាមិត្ត, សូក្រាតពោលតបវិញ, វាមានសម្លៀក
បំពាក់ខ្លះនិងស្បែកជើងខ្លះវាល្អប្រសើរឆើតឆាយពិតមែន... ក៏ប៉ុន្តែវាមិនល្អប្រសើរ
ជាមួយនឹងរូបខ្ញុំ ..» ។ ជាការពិត, ថ្វីបើពាក្យសរសើរដំកើងនោះ បានត្រូវនិពន្ធឡើង
ដោយប៉ិនប្រសប់, ដោយមានគោលជំហរនិងមូលហេតុត្រឹមត្រូវ, ក៏ប៉ុន្តែសំណុំពា-
ក្យទាំងនេះ បានត្រូវរៀបចំឡើងដោយមិនសមស្របជាមួយនឹងបុគ្គលិកលក្ខណៈ
ស្មោះត្រង់និងប្រកបដោយសច្ចភាពរបស់សូក្រាតនោះទេ។ ដោយត្រូវទទួលទោស
ពិន័យពីបទប្រហារជីវិត, សូក្រាតក៏បានត្រូវគេនាំទៅបញ្ចូលក្នុងគុក, ហើយពីរបីថ្ងៃ
ជាបន្ទាប់មក, គាត់ក៏បានទទួលសេចក្តីស្លាប់ដោយបានលេបគ្រាប់ស្លែង ៖ គឺដោយ
របៀបនេះហើយ ដែលគេបានសម្លាប់ពួកជនជាប់ទោសអំពីបទប្រហារជីវិតនៅទី
ក្រុងអាត្អែនកាលសម័យនោះ ។

ជនម្នាក់ឈ្មោះឌីយ៉ូសែន-ឡាអ៊ែរក្ស បានអះអាងថា សូក្រាតបានរៀបអាពាហ៍
ពិពាហ៍ពីរដងក្នុងជីវិតរបស់គាត់ ។ ក៏ប៉ុន្តែនៅចំពោះមុខប្រវត្តិសាស្ត្រ ... នៅក្នុងចំ-
ណោមប្រពន្ធទាំងពីររបស់គាត់ ...មានតែអ្នកស្រីសង់ទិព , ដែលបានផ្តល់កូនប្រុស

មួយដល់សូក្រាតឈ្មោះ តម់ប្រូក, ដែលបានត្រូវអ្នកផងស្គាល់ជាងគេ... ពីព្រោះអ្នកស្រីល្បីថាកាចមួរម៉ងច្រើនហើយ បានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះសូក្រាតយ៉ាងច្រើនបំផុតក្នុងជីវិតរបស់គាត់...។ សូក្រាតបានពោលថា ដែលគាត់បានយកនាងសន់ទិពធ្វើប្រពន្ធ ពីព្រោះគាត់ដឹងច្បាស់ណាស់ថា បើគាត់អាចទប់ទល់ទ្រាំទ្រនឹងចរិតកាចឫស្សារបស់ភរិយាគាត់បាន...នោះគ្មានអ្វីៗទៀតនៅក្នុងជីវិត ដែលថាគាត់មិនអាចទ្រាំទ្របាននោះឡើយ ។

សូក្រាតបានអះអាងថាគាត់ជាមនុស្សដែលមានគ្រូកាន់,មានទេព្តាណែនាំផ្លូវ, ដោយធ្វើឲ្យគាត់ដឹងរឿងហេតុជាមុននៅក្នុងកាលៈទេសៈខ្លះ។ ប្លាតុង, សេណូហ្វុង... ហើយនិងអ្នកនិពន្ធដ៏ល្បីៗជាច្រើនទៀតនៅក្នុងបុរាណកាល ក៏បានបញ្ជាក់ពីរឿងនេះដែរ ។ ព្លូតារគ, អាពូឡេ, ហើយនិងម៉ាកស៊ីមដឺទៀរ, ម្នាក់ៗសុទ្ធសឹងតែបានសរសេរសៀវភៅ...អំពីទេព្តាសូក្រាត... ឬអារក្សសូក្រាត គ្រប់ៗគ្នា។ គាត់បានស្លាប់ទៅនៅឆ្នាំទី១ នៃអូឡាំព្យាដទី៩៥ នៅក្នុងជន្មាយុ៦៨ឆ្នាំ ។[១៣]

○

(កកន ÷ សេចក្តីស្លាប់របស់សូក្រាតបានធ្វើឲ្យផ្អើលពិភពគុននៅក្នុងបុរាណសម័យហាក់ដូចជាមានការក្រឡាប់មេឃនិងផែនដី ។បន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់សូក្រាត អ្នកផងក៏បានចាប់ផ្តើមស្រឡាញ់និងគោរពបូជារូបគាត់ដូចជាព្រះ ។ ដូច្នេះហើយបានជាក្រោយពេលដែលសូក្រាតស្លាប់ទៅ ពួកជនជាតិក្រិកបានចែកក្រុមទស្សនវិទូរជា២កាលសម័យ... គឺសម័យជំនាន់មុនសូក្រាត និងជំនាន់ក្រោយសូក្រាត ...។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ បន្ទាប់ពីសូក្រាតស្លាប់ទៅ... ពិភពខាងលិចទាំងមូលដែលឋិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលទស្សនវិជ្ជានិងចំណេះដឹងរបស់ពួកជនជាតិក្រិក បានចាត់ទុកទស្សនវិជ្ជាថាថាជា « ចំណេះដឹង ដែលរៀនពិសោធន៍អំពីសេចក្តីស្លាប់ » (Philosopher, c'est apprendre à mourir) ។ សេចក្តីស្លាប់របស់សូក្រាតបានត្រូវមនុស្សជាតិតំណក្រោយ ទទួលដឹងឮនិងលើកយកមកធ្វើការវិភាគគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ...ក៏ដោយសារតែសូក្រាតមានសាវ័កដ៏ឆ្នើមម្នាក់ឈ្មោះប្លាតុង... ដែលមានឋានៈជាទស្សនវិទូរផង និងជាអ្នកកវីផង បានលើកយកសេចក្តីស្លាប់នៃគ្រូរបស់ខ្លួនមកអធិប្បាយចងក្រងជាសៀវភៅយ៉ាងគួរឲ្យរំភើបអស្ចារ្យ ។ ចំនួនពីរពាន់បួនរយឆ្នាំមកហើយ, ដែលពួកអ្នកអានជាច្រើនឥតគណនា ... ដែលកាលណាគេអានស្នាដៃដ៏ពោរពេញដោយទេព្យកោសល្យរបស់ប្លាតុង ទាក់ទងនឹងសេចក្តីស្លាប់ដ៏អណោចអធ៌មនេះ... គឺមានតិចតួចណាស់ ដែលអាចគ្រប់សង្កត់មនោសញ្ចេតនាពុះកញ្ជ្រោលរបស់ខ្លួន

ព្រមទាំងអាចទប់ទល់ទឹកភ្នែករបស់ខ្លួនឯងបាន..។ តទៅនេះជាសេចក្តីដកស្រង់នៃអត្ថបទរបស់ប្លាតុងស្តីពីទិវាចុងក្រោយរបស់សូក្រាត (ចុះនៅក្នុង Phaedo, section 116-118, traduction Jowett ដកស្រង់ចេញពីសៀវភៅ The Story of Philosophy , by Will Durant) ៖

« គាត់បានងើបឡើង ហើយដើរចូលទៅក្នុងបន្ទប់ទឹកជាមួយនឹងគ្រីតូ, ដែលបានបង្គាប់ឲ្យពួកយើងរង់ចាំ។ យើងក៏បានរង់ចាំ ព្រមទាំងបានជជែកគ្នាពីនេះពីនោះ ដោយនឹកមមៃមិនចេះដាច់ទៅដល់ទម្ងន់ទុក្ខដ៏សែនសាហាវ ដែលកំពុងគ្របសង្កត់មកលើពួកយើង ។ ពីព្រោះរូបគាត់ហាក់ដូចជាឪពុករបស់យើងទាំងអស់គ្នា ដែលយើងនឹងត្រូវបាត់បង់, ហើយពួកយើងនឹងរៀបចំក្លាយទៅជាក្មេងកំព្រាតាំងតែពីថ្ងៃនេះតទៅហើយរហូតដល់ថ្ងៃជីវិតអវសាន ។ នៅពេលនោះ, នាទីនៃព្រះសូរិយាអស្តង្គតបានខិតមកជិតដល់ទៅហើយ, ដោយហេតុថាពេលវេលាក៏បានកន្លងទៅអស់ច្រើនណាស់ទៅហើយដែរ តាំងតែពីយើងបានចូលមកក្នុងទីនោះ ។ ពេលគាត់ដើរចេញត្រឡប់មកវិញ... គាត់ក៏បានមកអង្គុយក្នុងចំណោមពួកយើងដដែល... ក៏ប៉ុន្តែពាក្យសំដីឆ្លងឆ្លើយគ្នាពុំសូវមានទៀតទេ ។ មិនយូរប៉ុន្មាន មេគុកក៏បានដើរចូលមកឈរនៅក្បែររូបគាត់,ហើយពោលថា ៖ « ចំពោះលោកគ្រូសូក្រាត, ដែលខ្ញុំធ្លាប់បានស្គាល់ថា ជាមនុស្សថ្លៃថ្នូរ, ជាមនុស្សដ៏សភាពរាបសារ, ជាមនុស្សដ៏ល្អប្រសើរជាទីបំផុត ក្នុងចំណោមពពួកមនុស្សដែលធ្លាប់បានមកកាន់ទីកន្លែងនេះ, ខ្ញុំជឿជាក់ថាលោកគ្រូពុំមានមនោសញ្ចេតនាក្តៅក្រហាយដូចពួកមនុស្សឯទៀតៗទេ, ដែលមានសេចក្តីក្រេវក្រោធច្រឡោតខឹងព្រមទាំងប្រទេចផ្តាសារមកលើរូបខ្ញុំ នៅពេលដែលខ្ញុំបានបញ្ជាឲ្យពួកគេផឹកថ្នាំពុលក្រោមសេចក្តីសម្រេចរបស់រដ្ឋាភិបាល ។
ជាការពិតណាស់, ខ្ញុំដឹងថាលោកគ្រូច្បាស់ជាគ្មានកំហឹងចំពោះរូបខ្ញុំសោះឡើយ។ ពីព្រោះ ដូចលោកគ្រូក៏បានជ្រាបស្រាប់រួចហើយដែរ, គឺជាអ្នកដទៃទេពុំមែនរូបខ្ញុំទេ... ដែលជាដើមហេតុនៃរឿងនេះ ។ ដូច្នេះ ខ្ញុំសូមជូនពរឲ្យលោកគ្រូបានសុខសប្បាយ ហើយសូមឲ្យលោកគ្រូបានទទួលសេចក្តីឈឺចាប់ដ៏តិចតួចជាទីបំផុត នៅក្នុងរឿងដ៏ជាចាំបាច់នេះ។ លោកគ្រូបានស្គាល់ដំណើរបេសកកម្មរបស់ខ្ញុំរួចហើយ »។ រំពេជនោះស្រាប់តែគាត់នេះស្រែកទួញយំស្រក់ទឹកភ្នែករហាមរួចដើរចេញទៅក្រៅបាត់ ។

សូក្រាតតាមមើលគាត់នេះ ហើយពោលថា ៖ « ខ្ញុំក៏សូមជូនពរឲ្យលោកបានសុខសប្បាយផងដែរ ហើយនឹងធ្វើអ្វីៗតាមដែលលោកបានបង្គាប់បញ្ជា...» ។ បន្ទាប់មក, លោកគ្រូបែរមុខមករកពួកយើង ហើយពោលថា ៖ « មនុស្សម្នាក់នេះបានចំជាមាននិស្ស័យគួរឲ្យចូលចិត្តមែន។ តាំងតែពីថ្ងៃដែលខ្ញុំបានចូលមកក្នុងគុកនេះ គាត់តែងតែបានមកសួរសុខទុក្ខចំពោះខ្ញុំជារៀងរាល់ថ្ងៃ, ហើយឥឡូវ មើលចុះ

តើដោយធម៌មេត្តាករុណាបែបយ៉ាងណាដែរ ដែលគាត់កំពុងមានសេចក្ដីអាណិតអាសូរដល់រូបខ្ញុំនេះ ។ ក៏ប៉ុន្តែ យើងត្រូវតែធ្វើតាមគាត់ប្រាប់ គ្រីតូ ។ ចូរទៅយកកែវថ្នាំមក...បើឧបមាថាថ្នាំពុលរៀបចំរួចហើយ ។ បើពុំដូច្នោះទេ គួរតែឲ្យលោកមេគុករៀបចំផ្សំថ្នាំឲ្យហើយទៅ » ។

« កុំអាលសិន, គ្រីតូពោល ...ថ្ងៃទើបតែជ្រេគងភ្នំទេតើ ។ ហើយមានមនុស្សច្រើនគ្នាណាស់ពីមុនលោកគ្រូ ដែលបានពន្យឺតពេលវេលាដល់ដំណាក់ការចុងក្រោយបំផុតដើម្បីផឹកថ្នាំពុល ។ ហើយបន្ទាប់ពីត្រូវគេបានប្រកាសឲ្យស្លាប់ហើយ ...ពួកអ្នកទាំងនោះនៅឆ្អែតស៊ីផឹក..ហើយបានត្រេកត្រអាលសប្បាយក្នុងអង្គកាយបានមួយសេរី ។ ម្ល៉ោះហើយសូមកុំប្រញាប់ខ្លាំងពេកព្រោះវានៅសល់ពេលវេលាខ្លះដែរ ។

« សូក្រាតពោល ៖ « អីចឹងហើយគ្រីតូ, ហើយពួកដែលលោកទើបបាននិយាយនេះ មានគំនិតត្រឹមត្រូវពិតមែនក្នុងការធ្វើដូច្នេះ, ពីព្រោះពួកគេយល់ថា គេបានចំណេញដោយសារតែការពន្យឺតពេលនៃសេចក្ដីស្លាប់។ ក៏ប៉ុន្តែចំពោះខ្លួនខ្ញុំៗក៏បានគិតត្រិមត្រូវដែរដោយសារតែមិនព្រមធ្វើតាមបែបនេះវិញ, ពីព្រោះខ្ញុំយល់ឃើញថាខ្ញុំគ្មានបានចំណេញអ្វីទេក្នុងការផឹកថ្នាំពុលក្រោយពេលវេលាបន្តិចបន្តួច ។ គួរអ្វីខ្ញុំត្រូវរក្សាការពារជីវិតមួយដែលបានរត់ចេញបាត់ទៅហើយនោះ ។ ធ្វើដូច្នេះទៅខ្ញុំគ្រាន់តែអាចផ្ទុះសំណើចដាក់លើរូបខ្លួនឯងតែប៉ុណ្ណោះ។ ដូច្នេះ ខ្ញុំសូមអង្វរ..សូមធ្វើតាមខ្ញុំប្រាប់... ហើយសូមកុំបដិសេធចំពោះរូបខ្ញុំឲ្យសោះ ! »

« ព្រដូច្នោះ គ្រីតូក៏បានធ្វើសញ្ញាទៅឲ្យឈ្នួលបម្រើម្នាក់ ។ ហើយឈ្នួលបម្រើនោះ ក៏បានដើរចូលទៅក្នុងបាត់ខ្លួនមួយសន្ទុះធំ ។ ហើយនៅពេលត្រឡប់មកវិញគេដើរជាមួយនឹងមេឆ្មាំគុកដែលបានយកថ្នាំពុលមួយកែវមកផង ។ សូក្រាតក៏បានពោលថា ៖ «..ឱ! ប្រិយមិត្តរបស់ខ្ញុំ, លោកដែលជាអ្នកមានការពិសោធន៍នៅក្នុងរឿងនេះ, សូមប្រាប់ខ្ញុំផងអំពីរបៀបប្រើយ៉ាងណាដើម្បីឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព..» ។ បុរសនោះក៏បានឆ្លើយថា ៖ «... លោកគ្រូគ្រាន់តែដើរចុះឡើង រហូតដល់ជើងលោកគ្រូឡើងស្ពឹក...រួចលោកគ្រូសណ្ដូកខ្លួនដេកទៅ ថ្នាំពុលក៏វានឹងចាប់ផ្ដើមធ្វើការជាស្រេច » ។ នៅក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ បុរសក៏បានហុចកែវទៅសូក្រាត, ដែលនៅក្នុងអាកប្បកិរិយាស្រួលបួលបែបរំភើយ ហើយនិងតាមរបៀបគួរសមជាទីបំផុត, ដោយគ្មានសំដែងការភ័យខ្លាចឬផ្លាស់ប្ដូរទឹកមុខតែបន្តិចបន្តួចក៏គ្មានផង, ហើយដោយសម្លឹងមើលចូលក្នុងក្រសែភ្នែករបស់បុរស, ដូចដែលគាត់បានធ្វើសព្វមួយដង, ក៏ទទួលយកកែវថ្នាំហើយពោលថា ៖ « តើលោកយល់យ៉ាងណាដែរ បើខ្ញុំប្រសិទ្ធពរជ័យនូវថ្នាំនេះ (ចាក់បន្តិច) ថ្វាយព្រះ ? តើខ្ញុំអាចធ្វើបាន ឬមិនបាន ? » ។ បុរសបានឆ្លើយថា ៖ «យើងគ្រាន់តែជាអ្នកផ្សំថ្នាំតែប៉ុណ្ណោះទេ, លោកគ្រូសូក្រាត, យើង

ចេះត្រឹមតែកិរិតវិនិច្ឆ័យយ៉ាងណាឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ប៉ុណ្ណោះឯង» ។ «ខ្ញុំយល់ហើយ, គាត់ពោល, ទោះយ៉ាងនេះក្តី ខ្ញុំសូមបន់ព្រះសំពះទេព្តា ដើម្បីជួយឲ្យកិច្ចការធ្វើដំណើររបស់ខ្ញុំ បានចំរុងចំរើន ពីពិភពនេះទៅកាន់ពិភពខាងមុខ- សូមព្រះប្រទានពរឲ្យសំណើររបស់ខ្ញុំនេះ បានសម្រេចដូចសេចក្តីប្រាថ្នាទៅហោង» ។ ថាដូច្នេះហើយដោយលើកកែវដល់ត្រឹមកំពស់បបូរមាត់របស់គាត់… ដោយមានសេចក្តីប្រុងប្រៀបមុនជាស្រេច និងដោយសេចក្តីសប្បាយពេកពន់ គាត់ក៏បានចាប់ផ្តើមផឹកថ្នាំពុលក្អឹកៗ…។

« ហើយមកទល់ពេលនេះ, ពួកយើងទាំងអស់គ្នានៅមានលទ្ធភាពអាចទប់ទល់នឹងទម្ងន់ទុក្ខព្រួយនិងសេចក្តីសោកសង្រេងបានខ្លះៗនៅឡើយ ។ ក៏ប៉ុន្តែនៅពេលដែលពួកយើងបានឃើញរូបគាត់ផឹកថ្នាំពុល មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះបានឃើញគាត់ផឹកអស់រលីងពីកែវទៀតផង, ពួកយើងក៏លែងទ្រាំទ្រនឹងទិដ្ឋភាពនេះបានតទៅទៀត, ចំណែកខ្លួនខ្ញុំផ្ទាល់ (ប្លាតុង) …បើទោះជាខ្ញុំខំប្រឹងទប់ទល់យ៉ាងណាក៏ដោយក៏ទឹកភ្នែកហូរចេញមកខ្វាយដោយមិនដឹងខ្លួន។ ខ្ញុំក៏ខ្ទប់មុខស្រែកទួញយំតែម្តង ។ គឺមិនមែនខ្ញុំយំចំពោះសេចក្តីស្លាប់របស់គាត់នោះទេ..ក៏ប៉ុន្តែខ្ញុំយំស្រណោះអនិច្ចាវាសនាអភ័ព្វរបស់ខ្លួនឯងដែលត្រូវបាត់បង់ប្រិយមិត្តដ៏មហាប្រសើរបែបនេះ។ ហើយមិនមែនរូបខ្ញុំនោះទេ មនុស្សទី១ដែលយំនៅពេលនោះ ។ គ្រីតូ ដោយទប់ទឹកភ្នែកខ្លួនឯងមិនបាន ក៏ដើរចាកចេញឆ្ងាយពីទីនោះ … ខ្លួនខ្ញុំក៏បានដើរតាមពីក្រោយគាត់នេះផងដែរ ។ ស្រាប់តែនៅក្នុងពេលនោះ អាប៉ូឡូដ៏រុស ដែលយំពេបស្បែបអណ្តឺតអណ្តក់សឹងគ្រប់ពេលវេលាទៅហើយ… បានចាប់ផ្តើមស្រែកទ្រហោយំខ្លាំងមែនទែន បណ្តាលឲ្យពួកយើងទាំងអស់គ្នាព្រឺក្បាលសំពោងសំពាយ ។ មានតែសូក្រាតតែម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះដែលរក្សាអាកប្បកិរិយានឹងថ្កល់នៅកណ្តាលសោកនាដកម្មនេះ ៖ «ម្តេចបានជាមានសម្រែកអ្វីដ៏ចម្លែកម្ល៉េះ, គាត់ពោល, ខ្ញុំបានបញ្ជូនស្រីៗឲ្យទៅផ្ទះដើម្បីមិនចង់ឲ្យមានការរំខានបែបនេះ, ដោយខ្ញុំធ្លាប់បានឮគេថាមនុស្សយើងគួរតែស្លាប់ដោយមានការស្ងប់ស្ងៀមនៅក្នុងអារម្មណ៍ ។ ដូច្នេះ សូមអស់លោករក្សាការស្ងៀមស្ងាត់បន្តិចផងទៅ សូមអស់លោកមេត្តាចេះអត់ទ្រាំបន្តិចផងទៅ ។ នៅពេលដែលយើងបានឮពាក្យទាំងនេះ ពួកយើងមានសេចក្តីអៀនខ្មាស់យ៉ាងខ្លាំងគ្រប់ៗគ្នាហើយខំទប់ទឹកភ្នែករៀងៗខ្លួន ។ រួចហើយ គាត់ក៏ដើរចុះឡើងរហូតដល់ពេលមួយ, ដូចតាម សំដីរបស់គាត់ផ្ទាល់, ថាគាត់កំពុងធ្លាក់ជើង ។ គាត់ក៏ដាក់ខ្លួនសណ្តូក ដេកនៅលើខ្នង… ដោយធ្វើតាមគេប្រាប់ ។ ហើយបុរសដែលបានផ្តល់ថ្នាំពុលចំពោះរូបគាត់នោះ ក៏សម្លឹងមើលទៅជើងនិងទៅភ្លៅរបស់គាត់។ ហើយបន្ទាប់ពីជននេះបានសង្កត់ទៅលើជើងរបស់គាត់យ៉ាងខ្លាំង ហើយសួរគាត់ថា តើគាត់មានដឹង (ឈឺ) ឬ

ទេ ? ហើយគាត់ក៏បានឆ្លើយថា«ទេ» ។ ជននោះ ក៏សង្កត់កំភួនជើងឡើងរហូតដល់ភ្លៅរបស់គាត់ហើយចេះតែសង្កត់ឡើងលើតទៅទៀត, ហើយជននោះ ក៏បានបង្ហាញដល់ពួកយើងថាអង្គកាយរបស់គាត់ឡើងត្រជាក់ ហើយមានអាការៈរឹងកំព្រឹស ។ បន្ទាប់មក សូក្រាតដែលនៅដឹងរឿងនេះពីខ្លួនគាត់បានពោលថា ៖ « ពេលណាថ្នាំពុលចូលដល់ក្នុងបេះដូងកាលណាពេលនោះសេចក្តីចប់នឹងមកដល់ » ។ គាត់មានសភាពត្រជាក់នៅត្រង់កន្លែងចង្កេះ នៅពេលដែលគាត់ចាប់ផ្តើមបើកកន្សែងដែលគ្របមុខរបស់គាត់ចេញ (ពីព្រោះគាត់បានគ្រលំខ្លួនឯងនៅផ្នែកខាងលើ) ហើយគាត់ពោលថា ៖ « គ្រីតូ, ខ្ញុំនៅជំពាក់មាន់គកមួយចំពោះអាសក្លេបព្យូស, សូមលោកកុំភ្លេចសងបំណុលរបស់ខ្ញុំផងបានទេ ? ».. «បំណុលនេះ នឹងត្រូវផាត់សង, គ្រីតូពោល... តើមាននៅសល់អ្វីទៀតទេ? »...។ គេពុំមានឮសម្លេងតបឆ្លើយអ្វីសោះចំពោះសំនួរចុងក្រោយនេះ ក៏ប៉ុន្តែចំនួនមួយនាទីក្រោយមក គេបានឮសម្លេងពីរបំរះពីរដង។ មេគុកក៏បើកមុខគាត់មើល។ ភ្នែករបស់គាត់សម្លឹងគ្មានបប្រិចឡើងទៅលើទៅហើយ ។ គ្រីតូក៏បានបិទភ្នែកនិងមាត់របស់គាត់ទៅហោង ។

« នេះហើយ ជានាទីចប់នៃមហាមិត្តរបស់យើង , ដែលខ្ញុំអាចប្រសិទ្ធិនាមដោយពិតប្រាកដគ្មានភ័ន្តច្រឡំបានថាជាមនុស្សដ៏មានបញ្ញាខ្ពង់ខ្ពស់, មានវិចារណញ្ញាណដ៏ឧត្តុង្គឧត្តម, ជាមនុស្សប្រកបដោយគតិយុត្តិធម៌ជាមនុស្សដ៏មហាប្រសើរលើសលែងអស់ទាំងមនុស្សនានាដែលខ្ញុំធ្លាប់បានស្គាល់មកទល់ពេលនេះ... តាំងពីខ្ញុំមានកំណើតដឹងក្តីកាលណាមកនៅលើភពផែនដី » ។

(« **Plato - The Story of Philosophy, by Will Durant, Pages 11, 12 & 13 »)...**

○○○